

Style of education, socio-economic status of the family and school factors on student achievement through the mediation of a sense of belonging to school

Hamid Sarkhosh¹, Maryam Sameri*², Mohammad hassani³

Received: 07/12/2020
Accepted: 22/05/2021

صفحات: ۲۴۸-۲۴۰

دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۹/۱۷
پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۰۱

Abstract

Living in the third millennium with its accelerating changes and transformations in the process of school education and the mission of education and the supportive role and cultural capital of the family in producing knowledge and forming skills and creating positive attitudes and promoting students' academic performance and One sentence emphasizes the creation of competencies and capabilities based on academic achievement and performance in students and is a factor in the social, economic, political, cultural, etc. development of societies. Any change in the promotion of student performance and academic achievement, directly or indirectly affected by educational style, cultural capital and the amount of income and financial support and support of their families on the one hand and physical facilities, financial and human resources on the other. And counseling and health services of the school where they study, and in the meantime, the communication circle of students' sense of belonging to the school, intensifies this effect. It is not possible to study the influential factors and their causes on students' academic performance and provide a desirable management model at home and school, especially for high school students. The purpose of this study is to explain the role of parenting style and socio-economic status of family and school factors on academic performance mediated by the sense of belonging to the school in order to planning and educational inequality administration among high school students. The research sample consisted of 492 high school students were selected using stratified

¹. Department of Education, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.

². Department of Education, Urmia Branch, Islamic Azad university, Urmia, Iran.

Corresponding Author:

Email: m.sameri@iaurmia.ac.ir

³. Professor in educational administration, Department of Education, Urmia University, Urmia, Iran

random sampling. This statistical sample number of students was selected from 77432 students of the statistical population of the research who, by gender, 232 female students and 260 male students filled out a questionnaire. Fill in the information and indicators of school agents.

Standard questionnaires were used to collect data. The questionnaire of Royan et al (1989) was used to measure the parenting style with a Cronbach's alpha reliability coefficient of 87%, the questionnaire of Sameri (2014) was used to measure the socio-economic status with a Cronbach's alpha coefficient of 87%, School agents of combining facilities and services indicators and the of Fam Taylor (1999) was used to measure academic performance with Cronbach's alpha coefficient of 93%. Betty, Barry and Watt questionnaire with Cronbach's alpha coefficient of 85% was used to feel belonging to the school. The validity and reliability of all research instruments were finally confirmed. The collected data were analyzed using SPSS and Smart PLS software through statistical methods. The results showed that parenting style and socio_economic status of the family and school factors have a positive and significant effect on academic achievement and the affiliation variable to school it has a mediating role. Must be to administration and planning to reduce parenting inequalities. The present study is an applied research in terms of purpose and survey-analytical in terms of data collection method and in terms of control of variables and the nature of the subject and research objectives are of correlation type and structural equation model type and for data collection from Two methods of survey and reference to documents and statistics (documentary) have been used and to collect some of the information required in the research, standard questionnaires with high validity and reliability were used, which finally became a general questionnaire. The results of structural equation modeling indicate the relationship between independent variables and dependent variables .According to the modeling criteria, it can be argued that the proposed model had a good fit . There is a good fit between the depicted model or the structured model with the data, in other words, the above variables have the necessary competence to be used in the form of a final research model.

The results of this study showed that students whose families have high cultural capital and socio-economic status are more involved in educational activities and financial and cultural support of their children and by directing their children to non-governmental or private schools and taking advantage of teachers space facilities. Educational Health Services - Special and high-level counseling and education outperform their peers in terms of educational inequality (not entitlement justice). It is very clear that if this issue is ignored and attention is not paid to equalization and justice in the distribution of facilities, services, mission and importance of public schools and factors affecting the quality and educational process in them, it will cause a decline in academic performance and a significant reduction in sense of belonging. To school and reduce academic motivation and motivation and reduce academic performance in students, and its obvious results create a clear gap between our educational goals in the education system and student academic performance, which is itself a prelude to creating

injustice. It is entitlement and will have many cultural, social, political, economic, etc. consequences in society. Therefore, it is recommended to plan large-scale education system by preventing the institutional segregation of schools and in order to reduce the negative impact of economic poverty and social status of families by equitable distribution of educational facilities and services and necessary support, especially in areas deprived of socio-economic inequality. Minimize family structure and school factors in students' academic performance so as not to create and exacerbate educational inequality and consequently a sense of social injustice in society.

Finally, it can be concluded that the family structure consists of the type and form of the family (such as parental involvement, educational style, socio-economic base, cultural capital, democratic factors) and school as an educational environment is also influenced by factors (such as teacher, curriculum, School facilities and equipment), all of which play a role in the educational performance and learning of students. Among these, the family is the first institution of children's social life that has a great impact on their academic performance, so the family structure is the cultural capital. In educating children, parents' wishes and expectations from their children's education. Parents' educational styles can all affect the student's perception of school and, consequently, the sense of belonging to the school, and in the meantime, the feeling of more belonging to the school also mediates. School factors affect students' academic performance. On the other hand, despite the basic role of the family in the education of this institution and its position in educating children, it faces challenges. These conditions require planning, improvement and repair at the macro management level.

Keywords: parenting style, socio-economic status, school, academic performance, sense of belonging, students

تبیین نقش سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده و عوامل مدرسه بر عملکرد تحصیلی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه در بین دانش آموزان دوره متوسطه

ممید سرفروش^۱، مریم سامری^{۲*}، ممد حسنی^۳

چکیده

هدف پژوهش تبیین نقش سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده و عوامل مدرسه بر عملکرد تحصیلی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه است. تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری دانش آموزان دوره متوسطه شهرستان ارومیه و نمونه پژوهش ۴۹۲ دانش آموز می باشد که با نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه های استاندارد استفاده شد که روایی آن ها با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. داده های گردآوری شده با نرم افزارهای spss و Smart pls با روش های آماری، تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد، سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده و عوامل مدرسه ای بر عملکرد تحصیلی تأثیر مستقیم مثبت و معنی دار و متغیر احساس تعلق به مدرسه نقش میانجی دارد و برای کاهش نابرابری های آموزشی باید در مدیریت و برنامه ریزی لحاظ شوند.

واژگان کلیدی: سبک تربیتی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، مدرسه، عملکرد تحصیلی، احساس تعلق، دانش آموزان

^۱. گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

^۲. گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

* نویسنده مسئول آدرس ایمیل: m.sameri@iaurmia.ac.ir

^۳. استاد گروه علوم تربیتی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

مقدمه

موضوع عملکرد تحصیلی در اکثر کشورهای دنیا از جمله موضوعاتی است که فکر و اندیشه محققان زیادی را به خود مشغول داشته است. در واقع عملکرد تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی نظام تعلیم و تربیت است و تمام تلاش‌ها و کوشش‌های نظام، جامعه عمل پوشاندن به این امر هست. به عبارتی جامعه و به‌طور ویژه سیستم تعلیم و تربیت نسبت به سرنوشت فرد و رشد و تکامل موفقیت‌آمیز وی و جایگاه او در جامعه علاقه‌مند و نگران است و تلاش می‌کند با رفع موانع موجود و ایجاد عوامل تسهیل‌کننده مسیر پیشرفت فرد را هموار سازد (Hosseini Nasab, 2020). به فعل درآوردن استعدادها و دانش آموزان از طریق آموزش و پرورش با کیفیت و برخوردار، با لحاظ کردن عوامل مدرسه‌ای و عوامل خانوادگی، به‌عنوان دروندادهای نظام آموزشی امکان‌پذیر است. با ارتقاء توان نیروی انسانی، از طریق ایجاد شرایط آموزشی برابر، می‌توان شاهد رشد و توسعه چشمگیر کشور در همه‌ی زمینه‌ها بود و فراهم کردن شرایط مساوی برای دستیابی به فرصت‌های آموزشی از جهات عدیده به‌ویژه سیاسی، اجتماعی و اقتصادی حائز اهمیت است.

بررسی مسئله دستیابی به فرصت‌های آموزشی با در نظر گرفتن سرمایه‌گذاری‌های خانواده‌ها در این زمینه می‌تواند از جمله نگرانی‌های اساسی مدیران ارشد نظام آموزشی باشد (Sameri, 2013). چون می‌تواند نابرابری آموزشی را دامن بزند. قدمت نابرابری آموزشی به دیر پایی نهاد تعلیم و تربیت است اما در جوامع مدرن، نظریه نابرابری آموزشی ریشه در نظرات (Rawls, 2015) دارد. با توجه به نظریات Rawls (2011)، عملکرد تحصیلی دانش‌آموز که برون داد شناختی مدارس و مراکز آموزشی است، مجموعه‌ای از معلومات یا مهارت‌های اکتسابی عمومی یا اختصاصی در موضوعات درسی هست (Edraki, 2011). تحقیقات متعددی در رابطه با تأثیر تک‌تک عوامل تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی انجام گرفته است: سبک تربیتی خانواده که یکی از این عوامل است، در تعریف گرولنیک، شامل درک فرد از میزان حمایت از استقلال ساختار و تعامل اعضا با یکدیگر بیان شده است (Grohlenick 1989). Zare, 2016). از آنجایی که سبک تربیتی، به‌طور معناداری بر عملکرد تحصیلی مؤثرند، بنابراین نقش رفتاری والدین نسبت به فرزندان و آموزش و تربیت خانوادگی، بسیار مهم است (Jamalabadi, 2016). جامعه شناسان برای سنجش عینی طبقه اجتماعی یا پایگاه اجتماعی-اقتصادی افراد از نظر درآمد و دارایی، منزلت شغلی و تحصیلات مورد بررسی قرار می‌

دهند، در پژوهشی نقش وضعیت طبقاتی خانواده، عامل مسلط در عملکرد تحصیلی فرزندان مورد تأکید قرار گرفته (Jalali, 1981)، وضعیت اجتماعی-اقتصادی به موقعیت و جایگاهی که فرد در سلسله مراتب اجتماعی در جامعه احراز می کند اطلاق می شود (Gholamian, 2013). عوامل مدرسه ای در این تحقیق شاخص ها و امکانات مدرسه بر اساس استانداردهای مصوب وزارتین آموزش و پرورش و بهداشت و درمان بوده است.

در رابطه با تأثیر عوامل مدرسه ای بر عملکرد تحصیلی، Gomeron (2010) معتقد است، چیزی که برای موفقیت دانش آموز و دیگر دست آوردهای آموزشی اهمیت دارد، لزوماً در دسترس بودن منابع نیست، بلکه کیفیت منابع و چگونگی استفاده از آنهاست. احساس تعلق به مدرسه، یک تغییر در ساختار غیر شناختی فرد که شامل نتایج و پیامدهای طولانی مدت و تغییر در احساس، نگرش و انگیزه های فرد است (Samons, 2010). در رابطه با تأثیر احساس تعلق به مدرسه بر عملکرد تحصیلی، (Gutierrez, 2010). در پژوهش های خود نشان داد که محیط های کلاس درس و مدرسه بر عملکرد تحصیلی و نگرش دانش آموزان تأثیر بسزایی دارند، به گونه ای که تفاوت عملکرد دو گروه از دانش آموزان با عملکرد تحصیلی بالا و پایین به نوعی به تفاوت ادراکشان از احساس تعلق به محیط یادگیری مربوط است که به جهت دهی معنی دار به یادگیری منجر می شود (Karcher, 2010). اعتماد معلم و دانش آموز به روند مدیریت مقدمه ای بر احساس تعلق است. توسعه اعتماد در مدرسه کمک می کند تا بی اطمینانی، ناامنی و ابهام در زمینه روابط میان رهبری و معلمان زایل شود (Samari, 2020). نظری، این نتیجه حاصل می شود که بی توجهی به اهمیت و نقش آموزش و پرورش و عوامل تأثیرگذار بر کیفیت آن، می تواند باعث ایجاد نابرابری آموزشی شود. در این تحقیق با تأکید بر ضرورت زدودن غبار نابرابری از چهره ی نظام آموزش و پرورش کشور و اهمیت و جایگاه خانواده و عوامل مدرسه ای در ایجاد فرصت های نابرابر ساز آموزشی، همسو با سند تحول بنیادین آموزش و پرورش که در مأموریت این نهاد آمده است، تا با تأکید بر شایستگی های پایه، زمینه دستیابی تمامی دانش آموزان در سنین لازم التعلیم را به مراتبی از حیات طیبه در ابعاد فردی، خانوادگی، اجتماعی و بهداشتی به صورت نظام اند، همگانی، عادلانه و الزامی در ساختاری کارآمد و اثربخش فراهم سازد، بر لزوم برنامه ریزی و مدیریت نابرابری در سطح کلان توسط مدیران ارشد توصیه می شود. این تحقیق باهدف تبیین نقش عوامل خانواده و مدرسه بر عملکرد تحصیلی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه بین دانش آموزان دوره

متوسطه و برای رد یا تأیید فرضیات تحقیق انجام شد. اساساً سؤال این است که آیا عوامل درون‌داد چندوجهی خانوادگی و مدرسه‌ای تا چه حد به‌طور مستقیم و تا چه درصدی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه به برون‌دادها عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار است؟ در اهمیت پرداختن این پژوهش به چالش نابرابری آموزشی و دلایل و عوامل تأثیرگذار بران، نقش و سهم آموزش و پرورش درج جوامع مدرن، دو رویکرد کارکردگرایی و نظریه تعارض مطرح هستند که بین این دو رویکرد تفاوت‌های عمده‌ای وجود دارد. از دیدگاه کارکردگرایان، هر جامعه از اجزایی تشکیل شده است که برای برآورده ساختن نیازهای اساسی آن، اقدامات مختلفی انجام می‌دهد (Parsons, 2011) معتقدند، آموزش و پرورش، ((برابر ساز بزرگ)) است برای اینکه می‌تواند فرصت‌های برابر ایجاد کند و موجب تحرک اجتماعی شود. اگرچه کارکردگرایان می‌پذیرند که نابرابری در آموزش و پرورش وجود دارد؛ اما تفاوت در استعداد، نگرش و مسئولیت‌پذیری فردی دانش‌آموزان را عامل مؤثرتری نسبت به عملکرد نظام آموزشی می‌دانند (عدالت استحقاقی). درحالی‌که نظریه‌پردازان تعارض بیان می‌کنند نابرابری آموزشی و اجتماعی نتیجه نقص و کاستی‌های سیستم اجتماعی است.

این نظریه‌پردازان تعلیم و تربیت را به‌عنوان مهم‌ترین ((ابزار ایدئولوژیک دولت)) می‌دانند که به نفع طبقه حاکم خدمت می‌کند. (Bourdieu, 2010)، که در آثار خود تأکید ویژه‌ای بر فرهنگ و بازتولید فرهنگی دارد مطرح می‌کند که آموزش و پرورش از طریق برنامه درسی پنهان، نقش اساسی در بازتولید فرهنگ گروه مسلط ایفا می‌کند. به‌طور مشابه، اقتصاددانان نئومارکسیست نیز با یک دیدگاه انتقادی بیان می‌کنند که نظام آموزشی در جامعه سرمایه‌داری، نابرابری‌های اقتصادی را مشروع می‌سازد. آنان نتیجه‌گیری می‌کنند که مدارس در جوامع مدرن به‌جای از بین بردن نابرابری آن را بازتولید می‌کنند (Cheng, 2009; Sharipour, 2012).

Bourdieu (2011) جایگاه و مسیر فرد، گروه یا نهاد در فضای اجتماعی را وابسته به میزان برخورداری از سرمایه (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، نمادین) و تغییرات در حجم و ترکیب این چهار نوع سرمایه در طول زمان می‌داند. باید توجه داشت که توزیع نابرابر سرمایه در اشکال فرهنگی - اقتصادی باعث عدم رعایت عدالت آموزشی از منظر شانس ورود به‌نظام آموزشی و امکان استفاده از منابع و امکانات آموزشی می‌شود. فرض اصلی این نظریه‌پردازان این است که طبقه بالا همیشه درصدد حفاظت و تداوم منافع طبقاتی خود هستند و برای این

منظور به محدود کردن امکان دسترسی به فرصت‌های تحصیلی برای سایر گروه‌ها می‌پردازند (Sharipour, 2004). مفهوم احساس تعلق، به صورت مفهومی متضاد با از خود بیگانگی، کناره‌گیری و نارضایتی به کار می‌رود. بررسی‌ها نشان می‌دهند توافق نسبی درباره تعامل مدرسه به منزله ساختاری چندبعدی وجود دارد که شامل سه جزء است: بعد روانی و عاطفی تعلق و دل‌بستگی، بعد شناختی علاقه و آمادگی برای سرمایه‌گذاری در یادگیری و بعد رفتاری تعامل (Catalano, 2004). در بیان اهمیت مشارکت در مدرسه به طور عام و تعلق به مدرسه به طور خاص می‌توان به دلایل چندی اشاره کرد: اول اینکه این مفاهیم به منزله توسعه تجارب اصلی دانش آموزان در مدرسه و شاخصی از سلامتی روانی آنان در معنای خود مهم و با ارزش‌اند. دوم اینکه چنین احساساتی بر پیامدهای تحصیلی مختلف نگرشی و شناختی دانش آموزان، با نتایج درازمدت برای سلامتی و شأن زندگی آنان تأثیر می‌گذارد. آخرین و مهم‌ترین دلیل اینکه اگرچه سوابق شخصی و خانوادگی تأثیر اولیه بر توسعه احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان دارد، به طور عمده معلمان، سیاست و جو مدرسه این احساس یا نگرش را شکل می‌دهند.

در بررسی تحقیقات انجام‌گرفته در زمینه نقش سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی و سرمایه فرهنگی والدین دانش آموزان و همچنین نقش متغیرهای میزان تحصیلات و نوع شغل و درآمد والدین، نشان می‌دهند که این عوامل نقش تعیین‌کننده و معنی‌داری در احتمال قبولی و کسب نمره مناسب داشته‌اند (Noghani, 2006). همچنین در تحقیقی عنوان شده که رابطه معناداری و مستقیم بین شاخص‌های متغیرهای مستقل عوامل زمینه خانوادگی، فرآیند مدرسه، برونداد و نتایج، درونداد با متغیر وابسته عملکرد تحصیلی و نابرابری‌های آموزشی حکایت دارد. یافته‌ها همچنین نشان دادند دانش آموزان با اولیاء تحصیل کرده دسترسی بیشتری به منابع آموزش ویژه دارند (Rafati, 2018). احساس تعلق به مدرسه اعمالی است که سبب سازگار شدن دانش‌آموز در انجام دادن یک فعالیت خاص می‌شود (Kärcher, 2011) و این اعمال سبب افزایش احساس راحتی، خوب بودن و کاهش اضطراب دانش‌آموز می‌شود که دارای شش مؤلفه است: احساس مثبت به مدرسه، مشارکت در اجتماع، ارتباط فرد و مدرسه، مشارکت علمی، حمایت معلم و رعایت عدالت و احترام به نقل از (najafabadi, 1389) برخورداری از احساس تعلق به مدرسه علاوه بر ایجاد محیطی سالم برای نوجوان در راستای کسب شخصیت مستقل و اجتماعی شدن، بازده‌های تحصیلی مثبتی

نیز دارد. احساس تعلق به مدرسه و مؤلفه‌های آن دارای ارتباط معنادار با عملکرد تحصیلی و خودپنداری تحصیلی هستند.

Goodnav (2003)، معتقد است دانش‌آموزی که احساس تعلق به مدرسه داشته باشد خود را در فعالیتهای مدرسه سهیم و متعهد می‌داند و همین امر سبب افزایش انگیزه پیشرفت در دانش‌آموز برای رسیدن به اهداف موردنظر مدرسه می‌شود.

Morrison (2011) معتقدند که برخورداری از اینجا حساس سبب بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود. مشارکت در فعالیتهای مدرسه روی یادگیری دانش‌آموزان و همچنین انگیزه دانش‌آموزان تأثیرگذار است.

همچنین در پژوهشی با عنوان "سرمایه فرهنگی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر گلستان" نشان دادند که: (۱) سه شاخص سرمایه فرهنگی تأثیر مستقیم و مثبت بر پیشرفت تحصیلی دارند؛ (۲) تحصیلات مادر بیش از تحصیلات پدر بر سرمایه فرهنگی و در نتیجه بر پیشرفت تحصیلی مؤثر است؛ (۳) تأثیر سرمایه فرهنگی بر حسب پایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده متفاوت است؛ (۴) ساختار خانواده بر سرمایه فرهنگی و در نتیجه بر پیشرفت تحصیلی مؤثر است (Mirsardo and Gadimi, 2018). در بررسی تأثیر عوامل مدرسه بر عملکرد تحصیلی درت حقیقی با عنوان "بررسی نابرابری بین مدارس و همچنین انواع مختلف مدارس در شهر ارومیه" به این نتیجه رسیدند که بین مدارس از نظر شاخص‌های مرتبط با دانش‌آموزان بالاترین نابرابری و از نظر جو مدرسه کمترین نابرابری وجود داشت. در مجموع نتایج پژوهش حاکی از آن بود که منابع ویژه به‌طور ناعادلانه بین مدارس دولتی و غیردولتی توزیع می‌شوند (Ahmadi and Hassani, 2017). در رابطه با تأثیر عوامل مدرسه‌ای بر نابرابری آموزشی Ramberg (2013) در پژوهشی به آموزش ویژه کشور سوئد در مقطع متوسطه پرداخت، یکی از اهداف چگونگی فهم نظریه‌های عدالت آموزشی و اجتماعی بود. نتایج نشان داد ۳۷/۵ درصد از مدارس متوسطه فاقد منابع ویژه از نظر معلمان کارآمد و ماهر بودند. این در حالی بود که ۶۸ درصد از مدارس خصوصی و غیردولتی و در مقایسه با آن ۱۰ درصد از مدارس دولتی آموزش ویژه را دریافت می‌کنند، این بی‌عدالتی آموزشی بین مدارس دولتی و غیردولتی تهدیدی برای برابری و دموکراسی مدارس است. عملکرد تحصیلی، از احساس تعلق به مدرسه نیز تأثیر می‌پذیرد، در این رابطه، در پژوهشی با عنوان مدل‌سازی علی بین احساس عدالت (توزیعی و رویه‌ای) با اعتماد و احساس تعلق به مدرسه بین دانش

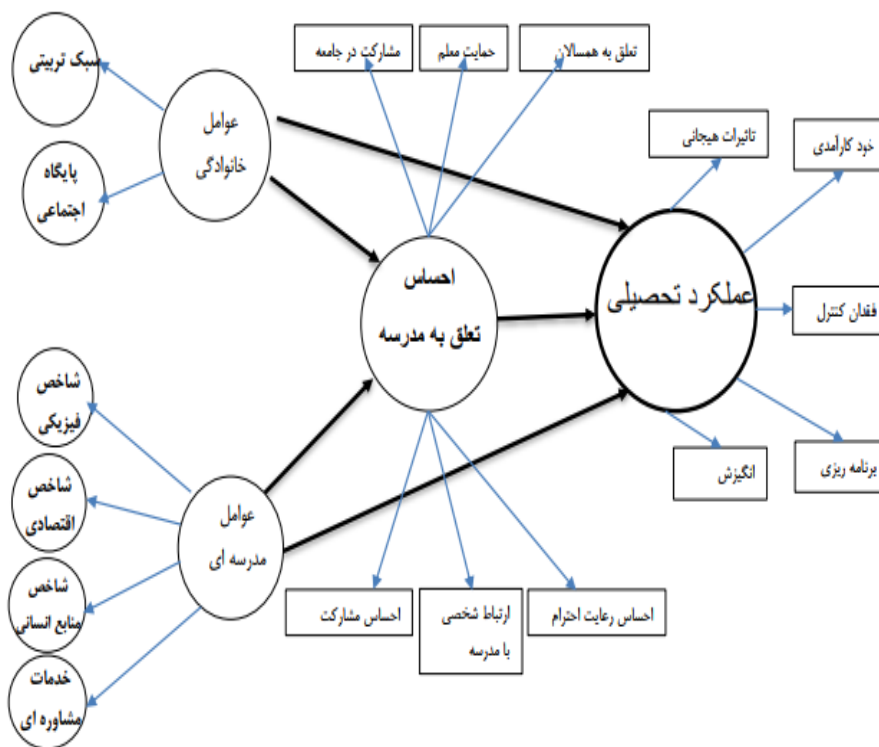
آموزان دبیرستانی به این نتیجه رسیدند که بین احساس عدالت و احساس تعلق به مدرسه رابطه معنادار وجود دارد (Hassani, 2019).

Tajfel (2011)، در پژوهشی ثابت کرد یکی از پارامترهای اساسی که بر چالش‌های تحصیلی دانش آموزان تأثیرگذار هست، احساس تعلق به مدرسه است. وقتی افراد خود را به عنوان عضوی از یک گروه یا طبقه اجتماعی طبقه‌بندی می‌کنند، نوعی حس تعلق به وجود می‌آید. این حس تعلق نیز ممکن است به وسیله فرایندهای پویا مانند تمایل به ارتقای خود یا خود اثباتی و خودسازگاری برانگیخته شود (Tajfel and Turner, 2011). دست‌های از تعاریف مبتنی بر دیدگاه زیست‌بوم شناسانه یا مبتنی بر بعد اجتماعی است. در این رویکرد احساس تعلق به صورت عمومی عبارت است از توصیف کیفیت ارتباطات در سطح جامعه و به صورت اختصاصی (احساس تعلق به مدرسه) به عنوان دیدگاه افراد که باعث افزایش پیوند آن‌ها با محیط مدرسه می‌شود تعریف می‌گردد (Libya, 2000).

مهم‌ترین عناصر این تعلق را عبارت از ارتباط مؤثر افراد با اعضای جامعه مدرسه، میزان تعلق افراد به اهداف جمعی و شمول یا میزان دخالت اعضا در فعالیت‌های اجتماعی می‌داند. به گواه یافته‌های پژوهشی انتظار می‌رود امکانات فیزیکی، اقتصادی و منابع انسانی، خدمات مشاوره‌ای و بهداشتی دانش آموزان از یک طرف و از طرف دیگر با احساس تعلق به مدرسه آن‌ها در ارتباط باشد. پس از این رو، خانواده و مدرسه دو نظام عمده مؤثر بر فرزندان هستند که در این تحقیق مورد توجه قرار گرفته‌اند و نقش آن‌ها در عملکرد تحصیلی دانش آموزان قابل بررسی است. از جمله ویژگی‌های قابل توجه پژوهش حاضر بررسی ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و احساس تعلق به مدرسه است که به همراه ویژگی‌های خانواده با سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی - اقتصادی بالا به طور هم‌زمان و به صورت یک مدل علی مورد بررسی قرار گرفتند. برخورداری از احساس تعلق به مدرسه علاوه بر ایجاد محیطی سالم برای دانش آموزان در جهت کسب شخصیت مستقل و اجتماعی شدن به اعتقاد نظریه پردازان دارای بازده تحصیلی مثبتی نیز هست (Rawa et al, 2007). دانش امروزی که احساس تعلق به مدرسه داشته باشد خود را در فعالیت‌های مدرسه سهیم و متعهد می‌داند و همین امر باعث افزایش انگیزه و ارتقای عملکرد تحصیلی در دانش آموزان در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر مدرسه می‌شود (Maurice, 2003). در این امر معتقد است که برخورداری از این احساس باعث بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان می‌شود با توجه به این نظریات و عدم بررسی رابطه و تأثیر این متغیر

بر روی بازده‌های تحصیلی دانش آموزان در داخل کشور این تحقیق به دنبال بررسی رابطه بین عوامل مالی فاکتوریل خانواده و مدرسه بر عملکرد تحصیلی با میانجیگری احساس تعاطف به مدرسه بین دانش آموزان متوسطه است.

در این الگو پژوهش که بر اساس مطالعات و پیشینه‌ی نظری و تجربی طراحی و تنظیم شده، فرض به این است که احساس تعاطف به مدرسه در رابطه‌ی بین عوامل چندوجهی خانواده (سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی) و عوامل مدرسه (امکانات فیزیکی، اقتصادی و منابع انسانی، خدمات مشاوره‌ای و بهداشتی) با عملکرد تحصیلی نقش میانجی دارد.

شکل ۱. الگو مفهومی پژوهش

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه ۱: عوامل خانوادگی بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه تأثیر دارد.
- فرضیه ۲: عوامل خانوادگی بر احساس تعاطف به مدرسه دانش آموزان متوسطه تأثیر دارد.
- فرضیه ۳: عوامل مدرسه‌ای بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه تأثیر دارد.

فرضیه ۴: عوامل مدرسه‌ای بر احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان متوسطه تأثیر دارد.
 فرضیه ۵: احساس تعلق به مدرسه بر عملکرد تحصیلی تأثیر دارد.
 فرضیه ۶: احساس تعلق به مدرسه در رابطه‌ی عوامل مدرسه‌ای با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه نقش میانجی دارد.
 فرضیه ۷: احساس تعلق به مدرسه در رابطه‌ی عوامل خانوادگی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه نقش میانجی تأثیر دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی و از نوع همبستگی است.
 جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه مورد مطالعه در تحقیق حاضر دانش آموزان دوره متوسطه پسرانه و دخترانه شهرستان ارومیه به تعداد ۷۷۴۳۲ نفر است.

جدول ۱: جامعه مورد مطالعه در پژوهش حاضر دانش آموزان

تعداد نمونه		حجم نمونه	جامعه آماری	روش
دختر	پسر	۴۹۲	۷۷۴۳۲	نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای
۲۳۱	۲۶۱			

مطابق جدول ۱ روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای چندمرحله‌ای نسبتی است که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۴۹۲ نفر (۲۶۱ پسر و ۲۳۱ دختر) سطح متوسطه شهرستان ارومیه به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها: برای گردآوری داده‌ها پژوهش از چهار پرسشنامه‌ی استاندارد و یک چک‌لیست اسنادی به شرح ذیل استفاده شده است: برای سنجش سبک تربیتی از پرسشنامه (Royan, 1989) با ضریب پایایی آلفای کرون باخ ۰/۸۷ و برای به دست آوردن اطلاعات پایگاه اجتماعی از پرسشنامه (Sameri, 2013) با ضریب آلفای کرون باخ ۰/۸۶ به دست آمد. برای جمع‌آوری و اندازه‌گیری اطلاعات در مورد عوامل مدرسه‌ای و مؤلفه‌های مرتبط با آن (امکانات فیزیکی - آموزشی، اقتصادی-عمرانی، منابع انسانی و مشاوره‌ای - بهداشتی) به صورت اسنادی استفاده گردید.

جدول ۲: مؤلفه‌های گردآوری اطلاعات پرسشنامه در مورد احساس تعلق به مدرسه

مؤلفه‌های پرسشنامه	گویه	ضریب آلفای کرون باخ
تعلق به همسالان	۴ سوال	۰/۸۲
حمایت معلم	۹ سؤال	۰/۸۲
مشارکت در جامعه	۴ سوال	۰/۷۵
احساس رعایت و احترام	۴ سوال	۰/۷۲
ارتباط شخصی فرد با مدرسه	۳ سوال	۰/۷۷
احساس مشارکت علمی	۳ سؤال	۰/۶۲

مطابق جدول ۲ گردآوری اطلاعات در مورد احساس تعلق به مدرسه نیز از پرسشنامه خود اظهاری که توسط (Betty, Barry Watt, 2005) مشتمل بر ۲۷ گویه و ۶ مؤلفه است، تعلق به همسالان (۴ سؤال)، احساس رعایت احترام (۴ سؤال)، ارتباط شخصی فرد با مدرسه (۳ سؤال)، احساس مشارکت علمی (۳ سؤال) استفاده شد. که به صورت جملات مثبت در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم، طراحی شده است. ضریب آلفای کرون باخ برای متغیرهای تعلق به همسالان (۰/۸۲)، حمایت معلم (۰/۸۲)، مشارکت در جامعه (۰/۷۵)، احساس رعایت احترام (۰/۷۲)، ارتباط شخصی فرد با مدرسه (۰/۷۷)، احساس مشارکت علمی (۰/۶۲) به دست آمد و در نهایت به منظور گردآوری اطلاعات در مورد عملکرد تحصیلی از پرسشنامه سنجش عملکرد تحصیلی دانش‌آموز، اقتباسی از پژوهش‌های (Pham and Taylor, 1991) استفاده گردید و در حوزه عملکرد تحصیلی برای جامعه ایران اعتبار یابی شده است. این پرسشنامه شامل ۴۸ سؤال با مقیاس پنج‌درجه‌ای طیف لیکرت و ۵ مؤلفه هست. نتایج ضریب پایایی پرسشنامه توسط (فتحی و سامری ۲۰۱۸) برای تک‌تک مؤلفه‌های آن: ۱- خود کارآمدی (۰/۸۸) ۲- تأثیرات هیجانی (۰/۹۳) ۳- فقدان کنترل پیامد (۰/۶۵) ۴- برنامه‌ریزی (۰/۷۹) ۵- انگیزش (۰/۸۶) برای کل پرسشنامه ۰/۸۳ به دست آمده است.

یافته‌های پژوهش، آمار توصیفی

شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش شامل (میانگین انحراف معیار استاندارد، چولگی، کشیدگی) تعریف شده است (Klin, 2011). وی پیشنهاد می‌کند که در مدل یابی علی، توزیع

۲۵۳ تبیین نقش سبک تربیتی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده و عوامل مدرسه ای...

متغیرها باید نرمال باشد، که قدر مطلق چولگی و کشیدگی متغیرها به ترتیب نباید از ۳ و ۱۰ بیشتر باشد. در جدول ۳ این شاخص ها ارائه شده است.

جدول ۳. شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
سبک تربیتی	۳/۲۹	۰/۵۸	-۰/۰۰۶	۰/۴۱
احساس تعلق به مدرسه	۳/۴۶	۰/۴۰	-۰/۲۵	-۰/۰۰۵
عوامل مدرسه ای	۴/۳۹	۰/۵۰	-۱/۷۲	۲/۴۷
عملکرد تحصیلی	۳/۳۳	۰/۴۹	-۰/۴۲	۰/۱۴

با توجه به جدول شماره ۳ قدر مطلق چولگی و کشیدگی تمامی متغیرها کمتر از مقدار تعیین شده است، پیش فرض مدل سازی علی یعنی نرمال بودن تک متغیری برقرار است. در جدول ۱ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۴. بررسی پیش فرض های تحلیل واریانس

همگنی واریانس		متغیرها
سطح معنی دار	F	
۰/۶۹	۰/۵۹	سبک تربیتی
۰/۴۳	۰/۶۵	احساس تعلق
۰/۹۳	۰/۸۶	عوامل مدرسه ای
۰/۴۹	۰/۶۱	عملکرد تحصیلی

با توجه به نتایج به دست آمده از جدول ۴ این گونه می توان بیان داشت که پیش فرض های همگنی واریانس ها در مؤلفه های احساس تعلق به مدرسه و همچنین نمره کل احساس تعلق به مدرسه رعایت شده است.

جدول ۵: ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	سبک تربیتی	پایگاه اجتماعی - اقتصادی	احساس تعلق	عوامل مدرسه‌ای	عملکرد تحصیلی
سبک تربیتی	۱				
احساس تعلق	۰/۶۰	۰/۴۰	۱		
عوامل مدرسه‌ای	۰/۴۲	۰/۳۲	۰/۴۲	۱	
عملکرد تحصیلی	۰/۶۱	۰/۳۴	۰/۵۵	۰/۴۵	۱

با توجه به جدول ۵، رابطه‌ی معنی‌داری بین تمامی متغیرهای مدل نظری وجود دارد که بیشترین آن مربوط به رابطه‌ی سبک تربیتی با عملکرد تحصیلی (۰/۶۱) است. رابطه‌ی احساس تعلق با عملکرد تحصیلی نیز (۰/۵۵) هست و مفروضه‌ی کلی پژوهش مبنی بر نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه بین عوامل خانوادگی (سبک تربیتی) و عوامل مدرسه‌ای با عملکرد تحصیلی بوده است.

به‌منظور تأمین هدف پژوهش درخصوص بررسی تأثیر سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی خانواده و عوامل مدرسه‌ای بر عملکرد تحصیلی با نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه در دانش آموزان متوسطه از مدل معادلات ساختاری برای تعیین روابط علی بین متغیرها استفاده گردید. به‌منظور تحلیل استنباطی داده‌های جمع‌آوری شده از نرم‌افزار Smart PLS و روش حداقل مربعات جزئی استفاده شده است. در این پژوهش جهت تعیین پایایی از معیار ضریب آلفای کرون باخ بر طبق نظر (Farrell and Larker, 1981) استفاده شده است.

میزان قابل قبول برای آلفای کرون باخ بیشتر از ۰/۷ هست (Akbari, Baharestan and Shaemi Barzaki, 2013). لازم به ذکر است ضریب آلفای کرون باخ به‌عنوان عاملی در ارزیابی سازگاری درونی مدل مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ضریب آلفای کرون باخ برای هرکدام از ابعاد پژوهش در جدول ۶ آورده شده است.

جدول ۶: ضریب آلفای کرون باخ متغیرهای پژوهش

عوامل مدرسه			
شاخص های امکانات	شاخص های امکانات و خدمات	شاخص های منابع انسانی	شاخص اقتصادی
فیزیکی ۰/۸۵۴	بهداشتی ۰/۷۰۰	۰/۷۰۱	۰/۷۱۵
سبک تربیتی			
عملکرد تحصیلی			
احساس تعلق به مدرسه			
		۰/۸۱۶	
		۰/۹۳۳	
		۰/۸۵۳	

با توجه به جدول ۶ در تمام ابعاد مورد بررسی میزان آلفای کرون باخ بیشتر از ۰/۷ بوده و بنابراین سازگاری درونی مدل قابل تأیید است. در این پژوهش جهت بررسی ضریب اطمینان ساختاری از معیار پایایی ترکیبی استفاده شده است. میزان قابل قبول برای این ضریب بیشتر از ۰/۷ است و مقادیر کمتر از ۰/۶ نامطلوب ارزیابی می شود. لازم به ذکر است ضریب قابلیت اطمینان ساختاری (پایایی ترکیبی) به عنوان عاملی در ارزیابی سازگاری درونی مدل مورد استفاده قرار می گیرد. این ضریب برای هر کدام از ابعاد تحقیق در جدول ۷ آورده شده است.

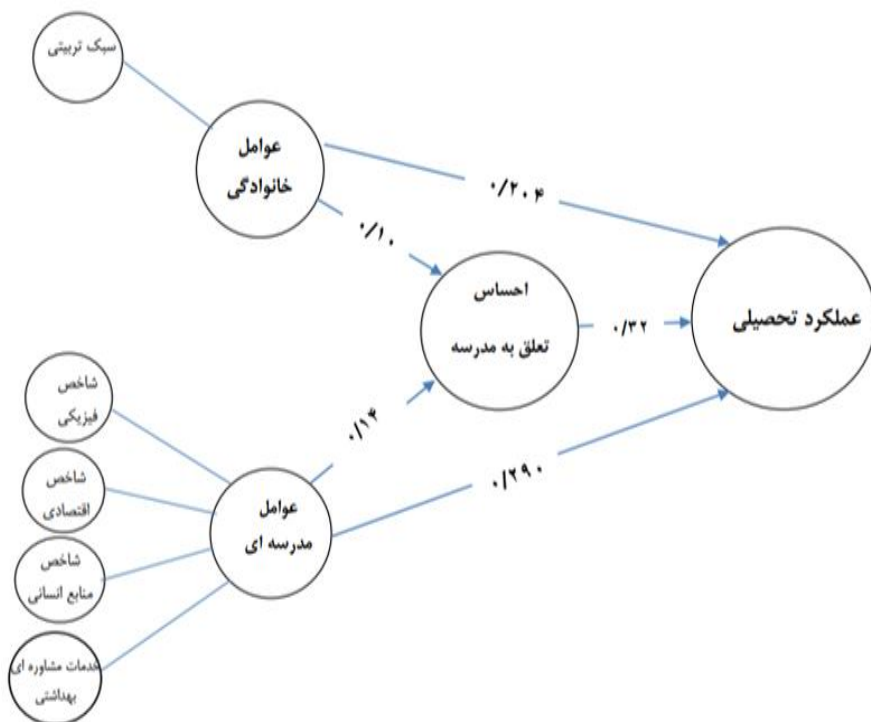
یکی از ویژگی های روش مدل یابی معادلات ساختاری، برآورد اثر غیرمستقیم متغیرها بر یکدیگر است. این ویژگی به پژوهشگران امکان بررسی نقش میانجی متغیرها در الگو را می دهد. از روش بوت استرپ برای تعیین معناداری اثر غیرمستقیم حساسیت پردازش حسی و سبک زندگی بر استرس ادراک شده استفاده شده است. بوت استرپ در برنامه AMOS توزیع نمونه گیری برآورد پارامترها و خطای معیار مربوط به آن را ارزیابی می کند. چنین ارزیابی برای تعیین مقاوم بودن پارامترها در مفروضه های نرمال بودن چندمتغیره یا بد تدوین شدن الگو، مقایسه الگوهای جایگزین و مقایسه روش های برآورد مفید است. در جدول ۷ شاخص های برازش مدل ساختاری و مدل کلی پژوهش ارائه شده است.

جدول ۷: شاخص‌های برازش مدل ساختاری و مدل کلی پژوهش

ابعد تحقیق	R ²	COMMUNALITY	ابعد تحقیق	R ²	COMMUNALITY
احساس تعلق به مدرسه	۰٫۷۴	۰٫۵۷	شاخص‌های امکانات فیزیکی	۰٫۸۰	۰٫۸۷
عملکرد تحصیلی	۰٫۹۹	۰٫۵۲	شاخص‌های امکانات و خدمات بهداشتی	۰٫۵۴	۰٫۵۰
سبک تربیتی	۰٫۳۸	۰٫۵۱	شاخص‌های منابع انسانی	۰٫۸۴	۰٫۷۱
میانگین معیارها		R ₂ = 0.721	Communnality= 0.58		

$$GOF = \sqrt[3]{Communnality \times R^2} = \sqrt[3]{0.58 \times 0.721} = 0.646$$

به‌طور کلی اجتماعی بودن نشان‌دهنده میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه می‌باشد. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای معیار GOF معرفی شده است. همان‌طور که جدول ۷ نشان می‌دهد مقدار GOF برای مدل پژوهش، برابر با ۰/۶۴۶ می‌باشد که نشان‌دهنده برازش بسیار قوی مدل پژوهش است. گام بعدی در ارزیابی مدل ساختاری، ارزیابی ضرایب مسیر بین متغیرهای نهفته مدل در سطح معناداری حداقل ۵ درصد است. این امر از طریق بررسی دو بخش ضرایب t و ضرایب مسیر (β) صورت می‌گیرد. ضریب مسیر (β) نشان‌دهنده اثر مستقیم یک سازه بر روی سازه دیگر است. در صورتی که ضرایب مسیر (β) مدل بین متغیرها بیشتر از ۰/۳ باشد بدین معنی است که تأثیر مستقیم پیش‌بینی کننده متغیر پنهان نسبت به متغیر وابسته قوی می‌باشد، اگر این مقدار بین ۰/۳ تا ۰/۶ باشد، میزان تأثیر متوسط و در صورتی کمتر از ۰/۳ باشد ضعیف ارزیابی می‌شود. در ادامه نمودار ضرایب مسیر مدل نهایی (β) و مقادیر t مدل نهایی تحقیق به تفکیک آورده شده است.

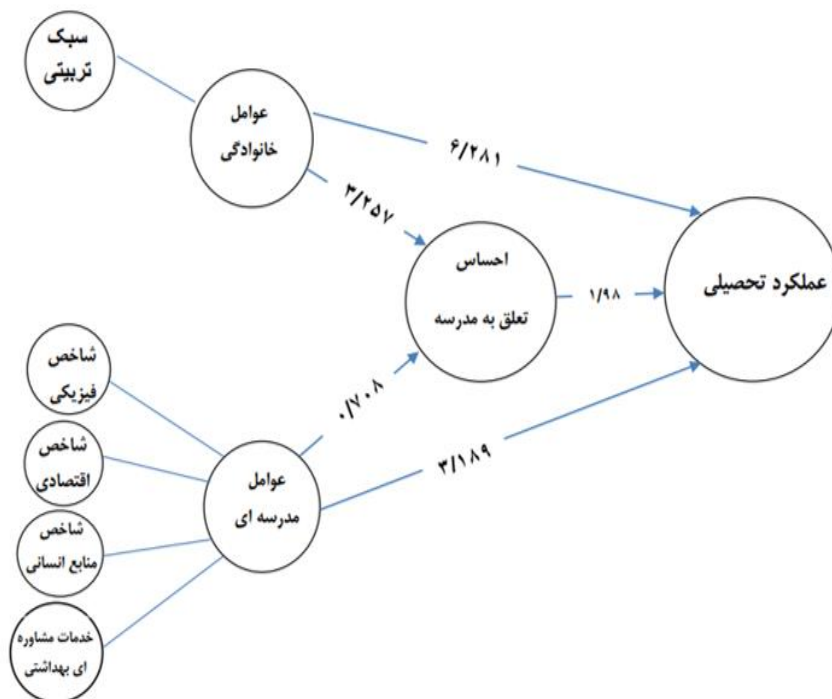
شکل ۲: ضرایب مسیر (β)

با توجه به ضرایب مسیر (β) کمتر از ۰/۳ برای مسیرهای مستقیم تأیید می‌شود که بین متغیرهای تحقیق هر یک از سازه‌ها اثر مستقیم بر سازه‌ی دیگر دارند و میزان این تأثیر به‌طور مستقیم ضعیف و با حضور تعدیل‌کننده قوی هست. لذا نقش تعدیل‌کنندگی احساس تعلق به مدرسه تأیید می‌شود.

بررسی الگو ساختاری

برازش الگو ساختاری با استفاده از ضرایب t به این صورت است که این ضرایب باید از ۱/۹۶ بیشتر باشند تا بتوان در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن آن‌ها را تأیید ساخت. البته باید توجه داشت که اعداد t فقط صحت رابطه‌ها را نشان می‌دهند و شدت رابطه‌ی بین سازه‌ها را نمی‌توان با آن‌ها سنجید (Davari and Rezazadeh, 2013)؛ و ضرایب مسیر نیز نشان‌دهنده تأثیر مثبت و یا منفی یک متغیر بر روی متغیر دیگر هست. اگر مقدار آماره‌ی t بیشتر از ۱,۹۶ باشد یعنی بین متغیرها اثر مثبت و معناداری وجود دارد. و اگر کوچک‌تر از ۱,۹۶ باشد یعنی بین متغیرها اثر مثبت و معناداری وجود ندارد.

در شکل ۳ مقادیر t مدل نهایی پژوهش ارائه شده است.

شکل ۳: مقادیر t مدل نهایی

با توجه به اینکه در نمودار شکل ۳ مقادیر t به دست آمده در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای تمامی ضرایب مسیر مربوط به بین متغیرهای این تحقیق بیشتر از ۱/۹۶ بوده است به جز مسیر عوامل مدرسه ای با احساس تعلق به مدرسه که کمتر از ۱/۹۶ هست. که این نتایج معنادار بودن تمامی مسیرها و مناسب بودن مدل ساختاری را نشان می دهد. بنابراین سؤالات مطرح شده مورد قبول واقع شده و می توان آزمون های مورد نظر را روی سؤالات انجام نمود. پس می توان نتیجه گرفت چون نمودار ۳ نشان می دهد که در حالت کلی ضریب معناداری سه مسیر میان عملکرد تحصیلی با عوامل مدرسه ای، سبک تربیتی، احساس تعلق به مدرسه از ۱/۹۶ بیشترند که این مطلب حاکی از معنی دار بودن تأثیر مستقیم و غیرمستقیم و معناداری متغیر سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی- اقتصادی بر عملکرد تحصیلی در سطح اطمینان ۹۵٪ داشته است. و نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه نیز به تأیید می رسد و مناسب بودن مدل ساختاری را نشان می دهد.

با توجه به تجزیه و تحلیل اطلاعات پژوهش در مورد فرضیه‌ها می‌توان چنین نتیجه گرفت:

در فرضیه اول که عوامل مدرسه‌ای قابلیت پیش‌بینی عملکرد تحصیلی را دارا هست با توجه به نتایج حاصل از تجربه و تحلیل آماری، با مقدار ($t=3/11$)، و ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/27$) چون مقادیر t مربوط به مسیر بین متغیرهای فوق از مقدار $1/96$ بیشتر است که معنادار بودن مسیر تأثیر عوامل مدرسه‌ای بر عملکرد تحصیلی را تأیید می‌کند.

در فرضیه دوم که عوامل مدرسه‌ای بر احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان متوسطه تأثیر دارد. نتایج نشان می‌دهد که عوامل مدرسه‌ای، قابلیت پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه را دارا نیست. و با مقدار ($t=0/70$)، و ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/14$) با توجه به اینکه مقدار t مدل تحقیق از حداقل مقدار معناداری یعنی $1,96$ کمتر است از این رو عوامل مدرسه‌ای بر احساس تعلق به مدرسه تأثیر معناداری ندارد.

در فرضیه سوم که احساس تعلق به مدرسه بر عملکرد تحصیلی تأثیر دارد. با توجه به نتایج حاصل از تجربه و تحلیل متغیرها مقدار ($t=1/980$) و ضریب مسیر حاصل ($\beta = 0/320$) معنادار دار بودن مسیر تأثیر احساس تعلق به مدرسه بر عملکرد تحصیلی نمایان می‌شود و این فرضیه نیز مورد تأیید واقع می‌شود.

در فرضیه چهارم که احساس تعلق به مدرسه در رابطه‌ی عوامل خانوادگی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه نقش میانجی دارد. نتایج نشان دادند عوامل خانوادگی (سبک تربیتی) بر احساس تعلق به مدرسه در نتیجه به عملکرد تحصیلی تأثیر دارد. با مقدار ($t=1/97$)، ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/10$) با توجه به اینکه مقدار t از حداقل مقدار معناداری یعنی $1,96$ بیشتر است، احساس تعلق به مدرسه قابلیت پیش‌بینی و میانجی بین رابطه عوامل خانواده و عملکرد تحصیلی را دارا هست.

در فرضیه پنجم که احساس تعلق به مدرسه در رابطه‌ی عوامل مدرسه‌ای با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه نقش میانجی دارد. با مقدار ($t=1/98$)، و ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/32$) نتایج حاصل با مقدار t بیشتر از $1/96$ این فرضیه را نیز تأیید می‌کند. نتایج به دست آمده در مورد فرضیات پژوهش در جدول زیر ارائه گردیده است.

جدول ۹: یافته‌های آزمون فرضیات پژوهش با نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه

نتیجه	B	T	فرضیات	فرضیه
تائید	۰/۲۹۰	۳,۱۸۹	عوامل مدرسه‌ای بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه تأثیر دارد.	۱
رد	۰,۱۴	۰,۷۰۸	عوامل مدرسه‌ای بر احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان متوسطه تأثیر دارد.	۲
تائید	۰/۳۲	۱/۹۸	احساس تعلق به مدرسه بر عملکرد تحصیلی تأثیر دارد.	۳
تائید	۰/۳۲	۱/۹۸	احساس تعلق به مدرسه در رابطه‌ی عوامل مدرسه‌ای با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه نقش میانجی دارد	۴

در این پژوهش، در رابطه با نقش میانجی احساس تعلق به مدرسه، با توجه به جدول ۹ تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای تحقیق بررسی و نتایج زیر به دست آمد.

جدول ۱۰: روابط و واریانس تبیین شده متغیرهای پژوهش

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	واریانس تبیین شده
عملکرد تحصیلی از عوامل خانوادگی	۰/۲۰۴	-	-	-
احساس تعلق به مدرسه از عوامل خانوادگی	۰/۱۰۰	-	-	-
عملکرد تحصیلی از ترکیب عوامل مدرسه و احساس تعلق به مدرسه	-	۰/۰۴۵	۰/۳۴	۰/۵۰
به عملکرد تحصیلی از عوامل مدرسه‌ای	۰/۲۹۰	-	-	-
به احساس تعلق به مدرسه از عوامل مدرسه‌ای	۰/۱۴۰	-	-	-

نتایج نشان داد ترکیب عوامل خانوادگی و احساس تعلق به مدرسه ۶۱ درصد عملکرد تحصیلی را و ترکیب عوامل مدرسه‌ای و احساس تعلق به مدرسه ۵۰ درصد عملکرد تحصیلی را تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش باهدف تبیین نقش سبک تربیتی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده و عوامل مدرسه بر عملکرد تحصیلی با میانجیگری احساس تعلق به مدرسه بوده، منظور از سبک تربیتی خانواده، عواملی است که بیشتر مربوط به نوع و شکل و الگوی تربیتی خانواده هست که توسط دانش آموز، از جو خانواده ادراک می شود و نتایج این تحقیق نشان داد، از عوامل خانوادگی، سبک تربیتی با مقدار ($t=6/28$)، ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/2$) قابلیت پیش بینی عملکرد تحصیلی را به طور مستقیم دارا هست کمی تواند سبب بهبود آن شود. شاخص مهم دیگر تأثیر عوامل مدرسه ای است، در این تحقیق شاخص های امکانات فیزیکی، اقتصادی، منابع انسانی، امکانات و خدمات مشاوره ای و بهداشتی مدرسه منظور شد، نتایج این تحقیق نشان داد عوامل مدرسه ای با مقدار ($t=3/18$)، ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/29$) به شکل معنادار قابلیت پیش بینی عملکرد تحصیلی را دارا هست و جبر عملکرد تحصیلی دانش آموزان تأثیر مثبت و معنی داری دارد به این معنا که مدارس با عوامل استاندارد، تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد تحصیلی دانش آموز داشته و عملکرد تحصیلی دانش آموزان را ارتقاء دهند. در بررسی تأثیر سبک تربیتی بر احساس تعلق به مدرسه هست طبق رویکرد روان شناسانه احساس تعلق دارای عنصر پایداری است و از پیوند عاطفی میان والدین و کودک سرچشمه می گیرد. اگر دانش آموزان تجربیات لذت بخشی جدا رابطه خود با والدین باشد در آینده روابط مثبت و عمیق با اطرافیان خواهد داشت ولی اگر این تجربیات منفی باشد باعث منزوی شدن و تعلق کمتر نسبت به محیط و اطرافیان خواهد شد (Brzonowski, 2005). نتایج تحقیق نشان داد سبک تربیتی خانواده با احساس تعلق به مدرسه تأثیر مثبت و معنی داری دارد و عامل پیش بینی کننده است. منظور احساس تعلق به مدرسه، نتایج و پیامد طولانی مدت و تغییر در انگیزه، نگرش و احساس مثبت داشتن نسبت به مدرسه است. نتایج این تحقیق نشان داد که عوامل مدرسه ای با مقدار ($t=0/70$)، و ضریب مسیر نهایی ($0/14$) $\beta =$ بر احساس تعلق به مدرسه دانش آموزان متوسطه تأثیر ندارد و قابلیت پیش بینی احساس تعلق به مدرسه را دارا نیست.

در تفسیر و علت این یافته می توان به چندین دلیل اشاره نمود ۱- ساختمان های غیر استاندارد با امکانات ناچیز در مدارس برانگیزاننده نیست که بتواند با احساس تعلق تأثیرگذار باشد و به زعم (شیر کرمی، ۱۳۹۰) و در چنین مدرسه ای که فضای فیزیکی مدرسه و محیط

حاکم، بر روح و روان دانش آموزان تأثیر منفی داشته و باعث خستگی، بی‌نظمی و بی‌تمرکزی آن‌ها می‌شود متحقق اهداف تربیتی و آموزشی با مشکل جدی روبرو است (Shir Karami, Bakhtiarpour, 2014).

۲- خدمات و امکانات آموزشی، مشاوره‌ای، حمایتی، بهداشتی در مدرسه باید به حدی باشند، دانش آموزان را به احساس تعلق به مدرسه هدایت کنند که در مدارس ما چنین نبوده است. عوامل خانوادگی (سبک تربیتی، پایگاه اجتماعی-اقتصادی) بر احساس تعلق به مدرسه و در نتیجه به عملکرد تحصیلی تأثیر دارد. با مقدار ($t=1/98$)، و ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/10$)، احساس تعلق به مدرسه قابلیت پیش‌بینی و میانجی بین رابطه عوامل خانواده و عملکرد تحصیلی را دارا هست. عوامل مدرسه‌ای بر احساس تعلق به مدرسه و در نتیجه به عملکرد تحصیلی تأثیر دارد که احساس تعلق به مدرسه در رابطه‌ی عوامل مدرسه‌ای با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه با مقدار ($t=1/98$)، و ضریب مسیر نهایی ($\beta = 0/32$) نقش میانجی دارد. احساس تعلق به مدرسه با ($t=1/980$)، و ضریب مسیر حاصل ($\beta = 0/32$) بر عملکرد تحصیلی تأثیر معنادار دارد، و دانش‌آموزانی که احساس تعلق به مدرسه‌ی بالایی دارند، انگیزه‌ی یادگیری و عملکرد تحصیلی در آن‌ها بیشتر و انواع ارتباط کلاسی را نیز دارند و میزان شناسایی خود با گروه (معرف به واسطه‌ی گروه) کلاسی بین این دانش‌آموزان بیشتر است که این امر نقش میانجی‌گری احساس تعلق به مدرسه را تأیید کرد.

در خصوص محدودیت‌های این پژوهش، چون ابزارهای گردآوری داده‌ها، پرسشنامه با تعداد سؤالات بالا بود و کم‌سن‌وسال بودن مخاطبان پرسشنامه که دانش آموزان متوسطه بودند، ممکن است موجب خستگی و سوگیری پاسخ‌های آن‌ها شده باشد هم‌چنین عدم توانایی پژوهشگر در کنترل برخی از متغیرهای مربوط به دانش آموزان همانند: ویژگی‌های شخصیتی، عوامل روانی اجتماعی، بومی نیز تعمیم دادن نتایج آن را با مشکل روبرو می‌کند. هم‌چنین در این تحقیق به عوامل محیطی کلان مثل، میزان بودجه‌های استانی، عوامل فرهنگی حاکم بر جامعه، شاخص‌های جامعه‌شناختی و روان‌شناختی که ممکن است بر نابربری تأثیرگذار باشد به دلیل گستردگی موضوع توجه نشد.

تحقیق Bund (2007)، نیز به‌عنوان پژوهشی مشابه با یافته‌های انجام‌شده تحقیق ما همخوانی دارد، تعلق به مدرسه به‌عنوان پیش‌بینی کننده عملکرد تحصیلی در بین دانش

آموزان است. محققان معتقدند که هم اهداف و هم اهداف عملکرد - رویکرد بسته به خصوصیات شخصیتی دانش آموزان و محیطی که در آن مشغول به انجام تکلیف هستند می‌تواند آن‌ها را به انجام تکلیف راغب کند. طبق نظر (Desi, 1991) مدرسه به‌عنوان یک نهاد اجتماعی است که در آن آموزش و پرورش و رشد شخصیت آینده‌سازان شکل می‌گیرد. یکی از عوامل مهم و مؤثر بر رشد تمام‌عیار دانش آموزان تمرکز بر سلامت ذهنی آن‌ها هست. شادی و نشاط نقش حیاتی در توسعه خلاقیت، داشتن حس مثبت در زندگی، همکاری اجتماعی، ثبات عاطفی، اعتماد به نفس، تمایل به پیشرفت، پویایی ذهن و غیره ایفا می‌کند. مؤثرترین عوامل در نشاط مدارس عبارت‌اند از: مدیریت، معلم و فضای فیزیکی مدرسه. با توجه به نقش و اهمیت نشاط در توسعه آموزش، سرپرستان مدرسه، باید در ایجاد محیط شاد و سرزنده‌ی آموزش برای جذب دانش آموزان بکوشند (Romazpour, 2012).

به‌منظور محرومیت‌زدایی، استانداردسازی مدارس محروم و تخصیص بودجه کافی به مدارس دولتی و بازنگری روش‌های تدریس و محتوای آموزشی به‌صورت نظام‌اند، راه‌اندازی نظام آموزشی از راه دور و آموزش الکترونیکی در مدارس که دسترسی کمتر به منابع انسانی متخصص و منابع آموزشی بروز دارند، تا نقش عوامل مدرسه‌ای با تفکیک نهادی مدارس، در پیشرفت تحصیلی و ایجاد نابرابری آموزشی به حداقل برسد.

استعدادیابی از بین دانش آموزان دختر و پسر از تمامی آحاد جامعه (فقیر و غنی) به‌دوراز کلیشه‌های جنسیتی از طریق تغییر در کتب درسی و بازتعریف شاخصه‌های عدالت آموزشی در توزیع عادلانه نیروی انسانی متخصص و امکانات فیزیکی، اقتصادی-عمرانی، خدمات مشاوره‌ای-بهداشتی، تا تأثیر شکاف طبقاتی، تبعیض و نابرابری جنسیتی کم‌رنگ شده و عدالت استحقاقی جاری شود.

- برنامه‌ریزی عملیاتی تا از طریق صداوسیما استان‌ها و سایر رسانه‌ها برنامه‌های آموزشی لازم برای رفع مشکلات تربیتی خانواده در بعضی نقاط محروم کشور، از طریق آموزش خانواده‌ها، فرزند پروری اسبک‌های تربیتی متناسب با فرهنگ بومی منطقه تا جبران فقر فرهنگی شده و از شکل‌گیری رفتارهای ضداجتماعی و بزهکاری در سایه احساس بی‌عدالتی اجتماعی کاسته شود.

- ایجاد اتاق فکر در مدرسه باهدف ارج نهادن به خرد جمعی و فراهم کردن امکان هم‌اندیشی با ایجاد محیطی مطلوب برای تولید اندیشه‌های بکر در اتاق فکر مدرسه برای اولیا دانش‌آموزان تا نقش خانواده‌ها در تعلیم و تربیت فرزندانشان پررنگ‌تر شود.

- در تحقیقات آتی در سایر مقاطع تحصیلی علاوه باهدف شناختی عملکرد تحصیلی، بر پیامدهای غیر شناختی مثل تفکر خلاق، رفتار جامعه یار، نگرش عدالت اجتماعی، مهارت حل مسئله نیز پرداخته شود و سطح کلان در برنامه‌ریزی درسی و تهیه منابع آموزشی و کتب درسی و تبیین اهداف آموزشی، ساحت‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش منظور گردد.

راهبردهای زیر به‌عنوان پیشنهادها کاربردی پژوهش، توصیه می‌شود:
در سطح مدیریت و برنامه‌ریزی کلان کشور، ضرورت اعتباربخشی به‌نظام آموزش و پرورش با نگاه تولید نیروی انسانی جامعه (نه مصرفی) لذا در جهت حمایت از آن، اختصاص بخشی از درآمدهای سایر ترجمان‌ها و نهادها به آموزش و پرورش و عملیاتی کردن این تصمیم توصیه می‌شود.

References

- Kurdlo, h., khorshidi, R., & Alahyar, A. (2016). Oral-to-mouth advertising with the desire of customers in sports clubs: A study of Ilam Bodybuilding Clubs, *Journal of Communication Management in sports media*. 3 (12), 25-34. [In Persian]
- Ahmadi, S. (2018). Institutional Segregation and Educational Inequality in Iranian Education (Case Study: High Schools in Urmia). *Periodical Applied Sociology*. Twenty-ninth year, number (70). 89-103. [In Persian]
- Alagheband, A. (2001). *Sociology of Education and Training*. Ravan Publication., Tehran.2 (24). 110-121. [In Persian]
- Amram, Y. (2009). The contribution of emotional and spiritual intelligence to effective business leadership. Doctoral dissertation, Institute of transpersonal psychology, California Palo Alto, (25). 245-256.
- Abbaszadeh. H. (2012). *Entrepreneurshipbasics business principles*. Tehran.Ghahvareh. Ketabiran. .[In Persian]
- Bell D. A. (2013). Types of home schools. And need- support for achievement motivation. Phd dissertation. Temple University. 19 (5). 547-558
- Berti. C., Molinari L., & Speltini G. (2010). Classroom Justice and Psychological Engagement: Students and Teachers Representations. *Social Psychology of Education*. 13 (4): 541-556

Callahan R. M., Muller C., & Schiller. S. (2010). Preparing the Next Generation for Electoral Engagement: Social Studies and the School Context. *American Journal of Education*. 116 (4): 525-556.

Carlo. G., Knight G. P., McGinley M., Goodvin R., & Roesch S. C. (2010). The developmental relations between perspective taking and prosocial behaviors: A meta-analytic examination of the task-specificity hypothesis. In B. Sokol U., Müller J., Carpendale A., Young., & G. Iarocci (Eds.) *Self and social regulation: Social interaction and the development of social understanding and executive functions*(56). 234-269. Oxford: Oxford University Press.

Chang, M. (2014). Spheres of justice within schools: Reflections and evidence on the distribution of educational goods. *Social psychology of education*. 9. 97-118

Cheng, M., chan W., & Mahmud A. (2009). The effectiveness of Entrepreneurship education in Malaysia *Tournal: education Training* (51). 117-130.

Cheng, H. (2009). Inequality in Basic Education in China: A Comprehensive Review. *International Journal of Educational Policies* (69). 81-106.

Durkim, Emil. David. (1990). *Division of Social Work* (Translated by Parham, B.). Tehran: Babol Bookstore (98). 114-124. [In Persian]

Dehnavi, H. (2005). "Investigating the Social Background of Applicants for Higher Education in 2005, <http://www.piroozgroup.ir> [In Persian]

Davood, Yahyaei (2012). The school role in lively education and students mental health /*Procedia- social and behavioral science* (47).1408 – 1412.

Esmaiel, Sorkh. J. (2007). Educational Inequalities and Spatial Inequalities in Ethnic and Regional Dimensions (Case Study of Elementary School in West Azerbaijan Province) in the *Academic. Periodical Education and Training*.11. 83-99. [In Persian]

Edraki, M., Rambod Masoumeh., & Abdeli. R. (2011). Relationship between Study Satisfaction and Academic Achievement in Nursing Students. *Iranian Journal of Medical Education*. 13. 1-11. [In Persian]

Gameron, A. (1987). The Stratification of High School Learning Opportunities. *Sociology of Education*. 60. 15- 135.

Ghasem Mohammadyari. (2012). Relationship between parents spiritual intelligence. Level of education and childrens mental health / *Procedia – Social Behavioral Sciences*. 69. 2114-2118. [In Persian]

Grolnick W S., Deci E L., & Ryan R M. (2010). Internalization within the family: The self-determination theory perspective. In JE. Grusec & L.

Kuczynski (Eds.). Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory. New York: Wiley. 11. 135-161.

Grolnick, WS., Ryan RM., & Deci EL. (2011). Inner resource for school achievement: Motivational mediators of children's perceptions of their parents. *Journal of Educational Psychology*: vol13. pp: 508-517.

Grolnick, WS. Ryan RM. Parent styles related to self -regulating and efficacy in school. *Journal of Educational Psychology*. Vol11. pp: 143-154.

Grolnick, W. S., Ryan R. M., & Deci. E. L. (1991). Inner resources for school achievement: Motivational mediators of children's perceptions of their parents. *Journal of educational psychology*. 83(4), 508.

Gutierrez, M., Ruiz L., & Lopez E. (2010). Perceptions of motivational climate and teachers' strategies to sustain discipline as predictors of intrinsic motivation in physical education. *The Spanish Journal of Psychology*. 13 (2): 597-608.

Hassani, M., Asadi R., Samery M., & Akbari T. (2014). Structural Modeling of the Effect of Academic Aspirations on Educational Inequality among Male and Female Pre-university Students. *Journal of School Psychology*. 3(4). 5037. [In Persian]

Khodayee, H. (2009). Investigating the Relationship between Economic and Cultural Capital of Students' Parents and their Probability of Passing the National Exam of the Academic Year 85. *Periodical Iranian Higher Education Association*. First year. 2. 64-85. [In Persian]

Rafati R. (2018). Identifying the Dimensions and Components of Educational Inequality from the Perspective of Educational Administrators and Students in Educational Areas of Mashhad in order to Provide a Favorable Management Model. *Scientific-Research Educational Management Research*. 15. 96-105. [In Persian]

Rezapour, M. (2007) Scl-90 on student test standardization and martyr Chamran Ahvaz Islamic Azad, Master Thesis measure. *Allameh Tabatabai University in Tehran*. (53).11-27. [In Persian]

Karshaki, H., Rafbaloochi, F., & Shirzad Z. (2014). Relationship between Female Students' Perceptions of Class Quality and their Educational Attitudes. *New Educational Approaches*. 8. 75-88. [In Persian]

Noghani M. (2013). Sociological Explanation of the Perception of Justice in Education among Students. Master Thesis, Ferdowsi University of Mashhad. And presented at the National Conference on Social Welfare in the Sixth Development Plan. .[In Persian]

Karshaki, H. (2011). Investigating the Relationship between School Environment Perceptions and Achievement Goals. Does the Type of School, Field of Study. And Region of Residence Make a Difference? *Journal of*

Educational and Psychological Studies. Ferdowsi University of Mashhad. 5. 145-159. [In Persian]

Mohammadi Kaji. M., & Kamkari K. (2008). Investigating the Effect of Contextual Factors. (Age. Gender. Parents' Education) on Pursuing Academic and Career Aspirations for the Educational and Career Paths of Canadian High School Students. Consulting Researches. Volume 8. Pp: 29-56. [in Persian]

Noghani. M. (2013). The Impact of Cultural Capital Inequality on the Academic Success of Pre-University Students in Achieving Higher Education. Periodical Education and Training. 12. 90-101. [in Persian]

Niksirat F., Khademi Ashkzari. M., & Hashem Z. (2016). "Investigating the Relationship between Parents' Parenting Styles and Motivation for Academic Achievement in Female Students. New Educational Ideas. 12(4). 152-174. [In Persian]

Melhuish E., Sylva C., Sammons P., Siraj-Blatchford I., & Taggart B. (2001). Social behavioural and cognitive development at 3-4 years in relation to family background. London: The Institute of Education. 15.19-33.

Karcher D., Holcom j. m., & Zambrano. (2008). School attachment. Newyork. Mcgraw-hil .18. 185-195.

Rawls J. (2015). A theory of justice. Cambridge MA. Harvard University Press.145-155

Sameri M., & Esmaili A. (2020). The Role of School Organizational Trust. Self-efficacy in the Professional Development of Female Elementary School Teachers with the Role of Mediating the Perception of Leadership. Women's Scientific-Research Quarterly in Society. Elevent year. 10. 763-773. [In Persian]

Sharepoor M. (2007). The Role of Social Networks in Reproduction, Social Inequality. Periodical Education and Training. 9. 160-180. [In Persian]

Shirkarami J., & Bakhtiyarpoor S. (2013). Assessing Inequalities in Access to Educational Opportunities: With a Case Study of Elementary School of Dehloran City in the Academic Year 2011-2012. Periodical education and evaluation. 13. 55-66. [In Persian]

Sheldon G. w. (2000). The search for quality and equality. In A.R. welch(Ed). Third world education. Quality and equality. 205-215.

Tsai S. L., Smith M. L., & Hauser. R. M. (2017). Families Schools and Student Achievement Inequality: A Multilevel MIMIC Model Approach. Sociology of Education. 90(1). 64-88.

Warren M. R. (2014). Transforming public education: The need for an educational justice movement. New England Journal of Public Policy. 261-278.

Yamani N., Shaterjalali M., & Eghbali B. (2017). Educational justice from the perspective of postgraduate students in a medical school in Iran: a qualitative study. *Res Dev Med Educ.* 6(1): 23-28.

Yoshiya N. (2013). Motivation in Education Effect of Parent Participation Vtyn Fate of Student During the Career Dession–Making. *International Journal for Educational and Vocational Guidance.* *Res Dev Med Educ.* 6(2): 25-32

Zare Jamalabadi. M. (2017). "Structural Model of Perception of Academic Performance through Perceptions of Family Atmosphere Mediated by Creative Thinking. *Journal of Yazd Center for the Study and Development of Medical Education*, 12. 169-182. [In Persian]

Zareie Y. (2018). Analysis of Educational Inequality in Regional Dimension (Case Study: Hormozgan Province Cities). *Hormozgan Cultural Research Journal.* 4. 703-712. [In Persian]